

paa den koncentrerede Bedrifts Tendens mod Monopolet, og her synes det, som om Lovforslaget mest af alt søger at beskytte Konsumenten. Denne skal nu nok blive beskyttet alligevel. Lad der gaa en lille Tid med Udbytning af ham, længe tror jeg ikke, det gaar i et moderne Samfund. Nej, den store Fare, der ligger i den koncentrerede Bedrift, er ganske den samme, hvad enten man faar Monopolerne ophævet eller man lader dem staa; i al Masseproduktion vil Chancen, med eller uden Monopol, men med Bevarelse af den nye Driftsform, praktisk talt være udelukket for Mellemstandens Mænd. Derfor gælder det altsaa om, at Mellemstanden stilles paa en saadan Maade, at Bedrifterne ikke sluger den med Haar og Hud.

Med denne Udvikling mener jeg at jeg har stillet Problemet. Med Hensyn til Løsningen kan jeg fatte mig i større Korthed. Jeg gaar ud fra, at ogsaa Lovforslaget forudsætter, at den koncentrerede Bedrift kan man ikke blive af med; hvis man kunde det, skulde Fanden have den. Det er en naturlig Udvikling, som beror paa Verdensmarkedet og paa den Teknik, som Verdensmarkedet kræver; den betyder derfor et stort økonomisk og teknisk Fremskridt. Men selv om Verdensmarkedet er i Tilbagegang, hvad jeg mener det er, i hvert Tilfælde for Europas Vedkommende, vil dette ikke skaffe os af med den koncentrerede Bedrift, tværtimod, det vil snarere fortætte den, fordi der paa de Omraader, hvor vi overhovedet bliver i Stand til ogsaa under de Forhold at optage Konkurrencen med andre Lande, vil kræves den størst mulige Fortætning af Koncentrationen for ad denne Vej at nedsætte Produktionsomkostningerne det mest mulige. Saa vil der blive andre Bedrifter under den Forudsætning, vi gaar ud fra, som igen vil udvikle sig tilbage til den ekstensive Drift.

Men hvis man nu forlader Konsumtionssynspunktet, hvis man stiller sig over i Produktionssynspunktet, vil man forstaa, at den egentlige og den store Fare er den, at de koncentrerede Bedrifter kan borttage Grundlaget for Mellemstandens Eksistens, det frie Næringsliv med eller uden Monopoler. I saa Fald maa man efter min Mening gaa en helt anden Vej for at løse Opgaven, end Forslagsstillerne gør gennem dette Lovforslag, thi det er en meget for indviklet Vej, det er en Vej, der holder alt for meget aabent for Vilkaarlighed, det er en Vej, som enten vil blive staaende paa Papiret eller ogsaa vil føre ud i Ubil-

lighed, Restriktioner af enhver Art, der vil lægge sig som Baand paa Erhvervslivet.

Man behøver jo heller ikke at gaa hele denne indviklede og efter min Mening upraktiske Vej, som Lovforslaget angiver. Jeg er meget forbavset over at se, at der i de Bilag, der følger med Regeringens Lovforslag om uretmæssige Prisaftaler, og som oplyser, hvad der er gjort i andre Lande mod Trusteer og mod den Slags Foreteelser, vi her taler om, fuldstændig mangler Omtalen af Forholdene i de Forenede Stater i Amerika. Der maa man nemlig søge Mønstrer. Der findes der en Lovgivning, som faktisk har virket heldigt i den Retning, man her vil, naar man ønsker at frigøre Næringslivet og gøre det muligt for Menneskene at træde i Konkurrence med hverandre. Man har der Domstole, der har hævdet dette som ledende Princip og virket saa stærkt paa disse Trusteer og Fusioner, at jeg tror, man der i Øjeblikket har opnaaet, hvad man vilde. Det er under alle Omstændigheder den Vej, man maa gaa, det er de Undersøgelser, man maa foretage, og Oplysninger herom maatte da være de første, der fandtes i et Bilag, hvor man ønsker at fremsætte, hvad der i andre Lande ad Lovgivningsvej er gjort paa det Omraade, vi her beskæftiger os med, og skal vi frem mod dette Fænomen, mener jeg, det er Vejen, man skal gaa. Vi maa kunne formulere en Lov saaledes, at naar der er benyttet visse Fremgangsmaader eller naar en Forretning i Kraft af sin Udvikling hindrer Konkurrencen, staaer man overfor et strafbart Forhold.

Hvad den Mellemstand angaar, som tjener i selve Bedrifterne, tror jeg ikke, der for Øjeblikket er noget at gøre ad Lovgivningens Vej. Jeg tror, den maa gøre ligesom Arbejderne har gjort, den maa ud af sig selv skabe de Organisationer, i hvilke den skal gøre Modstand. Men jeg haaber, at det har nogen Betydning, at det herfra og fra en Konservativ udtales, at man er klar over den Fare, som truer denne Mellemstand, og at man ser med Sympati paa, at den selv begynder at gøre sig sin Stilling klar og værge sig ud fra et Mellemstandssynspunkt. Jeg er naturligvis fuldkommen klar over de Vanskeligheder, der frembyder sig — de er langt større end i sin Tid for Arbejderorganisationerne, fordi Leddelingen indenfor Mellemstanden er saa meget større —, men en Gang maa der jo begyndes. Hovedsagen er, at man forstaaer Problemet, man staaer i, og at man ser Faren.